

Prof. dr hab. Andrzej Zubek
Akademia Muzyczna
im. Karola Szymanowskiego
w Katowicach

Bielsko-Biała, 25 lipca 2022 r.

Adres:

RECENZJA

na temat rozprawy doktorskiej pana mgr. Witolda Janiaka pt. *Wzajemne relacje jazzu i muzyki klasycznej w Noesis Witolda Janiaka na improwizujący fortepian i kwartet smyczkowy.*

Zleceniodawca recenzji

Zleceniodawcą recenzji jest Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów – pismo z dnia 5 kwietnia 2022 r. informujące o powierzeniu mi funkcji recenzenta .

Zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 14.03.2003 roku tekst jednolity o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 roku poz. 1789) , Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku (Dz. U. z 2018 roku poz. 261) w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora oraz art. 179 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 30 sierpnia 2018 r. poz. 1669)

Podstawowe dane o kandydacie

Pan Witold Janiak urodzony w Kaliszu swą przygodę muzyczną rozpoczyna nauką w Technikum Budowy Fortepianów w rodzinnym mieście w roku 1988. Rok później podejmuje naukę gry na fortepianie

w Państwowej Szkole Muzycznej im. H. Melcera również w Kaliszu, którą kończy dyplomem w klasie fortepianu w roku 1995.

Lata 1995 – 2000 to okres studiów Witolda Janiaka w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach na Wydziale Instrumentalnym zwieńczony dyplomem w zakresie gry na fortepianie z wynikiem bardzo dobrym.

Działalność koncertowa doktoranta do roku 2016 (dokumentacja niestety nie została uzupełniona do roku bieżącego) to około 110 koncertów zagranych w różnych konstelacjach na terenie całego kraju. Choć głównym filarem działalności W. Janiaka jest jego trio w składzie: W. Janiak – fortepian, R. Różański – kontrabas, K. Miszewski – perkusja, to współpracował również z innymi muzykami: Zbigniewem Namysłowskim, Cezarym Konradem, Krzysztofem Ścierańskim, Regisem Moliną Reynaldo, Luisem Nubiolą oraz Tatianą Okupnik i Moniką Brodką.

Na swoim koncie ma pięć płyt autorskich. Dwie z zespołem *Witold Janiak Mainstreet Quartet*, dwie z *Witold Janiak Trio* oraz jedną w duecie z Adamem Rymarzem. Jako sideman brał udział w nagraniach płyty Krzysztofa Ścierańskiego, dwóch płyt Michała Kobojka, jednej Grzegorza Rogali oraz jednej z Big-bandem *Śląsk*. Dokonał również licznych nagrań radiowych i telewizyjnych.

W latach 1998-2004 Witold Janiak pracował w musicalowym Teatrze Rozrywki w Chorzowie, gdzie przygotowywał i prowadził „od fortepianu” wiele przedstawień muzycznych i koncertów.

Doktorant jest również laureatem wielu konkursów i festiwali, między innymi Konkursu Muzyki Współczesnej w Krakowie w 1998 roku, laureatem II nagrody na Konkursie Pianistów i Hammondzistów w Warszawie w roku 2010. Wraz zespołem *Witold Janiak Mainstreet Quartet*, którego jest twórcą i liderem zdobywa Grand Prix *Bielskiej Zadymki Jazzowej* w roku 2009 i *Krokus Jazz Festiwal* w roku 2007. Jest dwukrotnym laureatem nagrody *Oscar Jazzowy* Stowarzyszenia Jazz Melomani w Łodzi w roku 2009 i 2014.

Oprócz działalności koncertowej doktorant jest animatorem i propagatorem muzyki jazzowej w Polsce i regionie prowadząc warsztaty dla dzieci i młodzieży w różnych grupach wiekowych.

Od roku 2003 do chwili obecnej Witold Janiak pracuje w Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej I i II stopnia im. H. Wieniawskiego w Łodzi w charakterze pedagoga prowadzącego zajęcia z improwizacji. To tutaj, w tej szkole otrzymuje Brązowy Medal za Długoletnią Służbę. Również od roku 2007 do chwili obecnej pracuje jako nauczyciel improwizacji, fortepianu jazzowego oraz pełni rolę akompaniatora W ZSM I i II st. im. St. Moniuszki przy ul. Rojnej w Łodzi. Od października 2015 roku jest wykładowcą fortepianu jazzowego i improwizacji w Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska mgr. Witolda Janiaka pt. *Wzajemne relacje jazzu i muzyki klasycznej w Noesis Witolda Janiaka na improwizujący fortepian i kwartet smyczkowy* to dzieło artystyczne zarejestrowane na nośniku elektronicznym (płyta CD) oraz jego opis stanowiące łącznie dysertację pod wyżej wymienionym tytułem.

Noesis to cykl siedmiu utworów o tytułach:

1. *Nadzieja*
2. *Ziemia*
3. *Światło*
4. *Człowiek*
5. *Samotność*
6. *Obojętność*
7. *Pojednanie*

Są one zróżnicowane pod względem charakteru, tempa, metrum i faktury.

Charakter utworu *Nadzieja*, pierwszego z cyklu, buduje motoryczna figura rytmiczna utrzymana w metrum $\frac{5}{8}$, stanowiąca przewodni motyw całej tej części. Partie improwizowane pozbawione są jednolitego tempa i pianista dla skonstruowania narracji operuje tu przeróżnymi technikami, fakturami fortepianowymi i środkami agogicznymi przypominającymi bardziej idiomatykę muzyki współczesnej aniżeli muzyki jazzowej. Po reprzyzie, która jest nieco krótsza niż podobny fragment z początku utworu, czterotaktowa figura szesnastkowa kończy ten utwór.

Ziemia to kolejna kompozycja cyklu w wykonaniu fortepianu koncertującego i kwartetu smyczkowego. Fundamentem całego utworu jest tu ostinato grane przez kwartet smyczkowy oparte o ruch ćwierćnutowy urozmaicony motywami ósemkowymi. Fortepian pojawia się tu tylko w częściach solowych – improwizowanych. W częściach tematycznych prym wiedzie kwartet, który podaje wiele motywów opartych o dźwięki wcześniej cytowanych tematów.

Następnym utworem jest kompozycja *Światło* oparta o system modalny. Skontrastowany w stosunku do poprzednich części tempem i lirycznym charakterem kompozycja ta mając modalną perspektywę uwalnia pianistę – improwizatora od schematów harmonicznym dając tym samym więcej swobody jego wypowiedzi – improwizacji.

Człowiek – to kolejna, czwarta kompozycja cyklu przypominająca w swojej formie rondo, gdzie refren (A) pojawia się jako partia unisono realizowana przez wszystkie instrumenty, natomiast kuplety (B) wypełnia wyłącznie fortepian partią w całości improwizowaną. Utwór przebiega w stałym tempie, natomiast narracja melodyczna nie określa tonacji, ale często nawiązuje do melodyki bebopu.

Piątym, kolejnym utworem jest *Samotność*, chyba najbardziej klasycyzująca kompozycja w całym cyklu pod względem materiału muzycznego, przy użyciu którego kompozytor wprowadza nas w nostalgiczny nastrój. Improwizowane partie fortepianu oparte na przejrzystej harmonii z towarzyszeniem „stłumionego” kwartetu jeszcze bardziej podkreślają romantyczny charakter tej części.

Obojętność to kolejny utwór, w którym figuracja jest najważniejszym czynnikiem formotwórczym. Trzyzęściowa partia improwizującego fortepianu nie jest tu dominująca. Różne rodzaje artykulacji, rozwiązania harmoniczne pozwalają pianiście nieustannie „komentować” usłyszaną partię kwartetu, dyskretnie go uzupełniając.

Ostatnim ogniwem cyklu *Noesis* jest utwór *Pojednanie*, którego elementy świadczą o inspiracjach kompozytora wieloma gatunkami muzyki. Atrakcyjność tej części przejawia się w nagromadzeniu wielu kontrastujących elementów, jak chociażby nawiązanie w łączniku do muzyki góralskiej, jazzowość w postaci „walkingowego” ostinata fortepianowego i kolektywnej improwizacji czy klasyczna idiomatyka w wirtuozowskim special chorusie wykorzystującym bogactwo brzmieniowe kwartetu smyczkowego. Pomimo tak wielu zróżnicowanych elementów siódma część cyklu brzmi bardzo atrakcyjnie i jednolicie, co może być zasługą pierwiastków melodycznych inspirowanych muzyką ludową, scalających powyższy utwór.

Dzieło *Noesis* choć łączące w sobie elementy dwóch gatunków muzycznych nie jest fuzją muzyki klasycznej i jazzu, nie kolażem a utworem wyjątkowo spójnie stylistycznym. Niebagatelne znaczenie ma tu materiał dźwiękowy, który konsekwentnie przenika z kwartetu smyczkowego na improwizujący fortepian, jak i z fortepianu na kwartet. Kompozytorowi – pianiście udało się stworzyć utwór, w którym pierwiastki muzyki klasycznej i jazzowej oddziałują na siebie nie rezygnując przy tym ze swej odrębności stylistycznej, powodując jednocześnie powstawanie szczególnych interakcji budujących oryginalną dramaturgię kompozycji *Noesis*.

Dzieło to zostało bardzo dobrze zagrane i nagrane. Pianistka doktoranta Witolda Janiaka jest nienaganna. Oprócz stricte jazzowych partii improwizowanych z dużą dozą wirtuozerii słyszymy tu także fascynacje pianisty muzyką współczesną, klasyczną muzyką eksperymentalną czy impresjonizmem. Dzieło artystyczne współtworzył profesjonalnie grający kwartet w składzie: Dominika Sznajder – skrzypce, Paulina Kołodziejczyk – skrzypce, Monika Świniarska – altówka, Jakub Lemański – wiolonczela. Nagrania dokonano w sali kameralnej Akademii Muzycznej w Łodzi w 2018 roku. Autorem rejestracji i montażu jest Krzysztof Sztekmiler.

Opis dzieła artystycznego rozprawy doktorskiej składa się z dwóch głównych rozdziałów bardzo wnikliwie i obszernie potraktowanych, napisanych

świetnym językiem. Rozdziały poprzedzone są *Wstępem* zawierającym *Metodologię* oraz zamknięte *Wnioskami końcowymi*.

Wstęp i *Zakończenie* nie podlegają numeracji, toteż dla mnie rozdziałem pierwszym są *Podstawy teoretyczne*, w których autor przedstawia definicje muzyki jazzowej, jak i aspekty jazzowej kreacji charakteryzując jej elementy.

Drugi podrozdział to nakreślenie definicji muzyki klasycznej oraz wybrane aspekty kompozycji i wykonawstwa.

Na koniec pierwszego rozdziału autor przytacza rodzaje współistnienia jazzu i muzyki klasycznej, aż do dzieł utrzymanych w stylistyce „Trzeciego Nurtu”.

Rozdział drugi to zasadniczy opis dzieła artystycznego czyli analiza siedmiu utworów wchodzących w skład cyklu *Noesis* pod względem budowy formalnej, przebiegu harmonicznego i melodycznego oraz rytmiki, artykulacji, aranżacji, dramaturgii utworu i stopnia trudności zaprezentowanych na płycie CD przez fortepian improwizujący i kwartet smyczkowy. Opis doktorskiej pracy artystycznej ujawnia bardzo wysoki poziom wiedzy autora z zakresu historii muzyki, filozofii, estetyki oraz literatury i dyskografii muzyki jazzowej.

Analityczna część Opisu przedstawiona jest bardzo obszernie, jednocześnie w sposób precyzyjny a klarowny. Na szczególną uwagę zasługują zamieszczone tu przykłady nutowe czy graficzne tabele przedstawiające budowę formalną utworów.

Opis pracy wieńczy bogata *Bibliografia* oraz krótkie *Streszczenie (Summary)* w języku angielskim. Do pracy w *Załączniku* dołączone zostały partytury kolejno wykonywanych utworów, które niestety nie oddają wiernie zapisu dźwiękowego, zwłaszcza w formie, dynamice czy artykulacji nagranych kompozycji. Rozumiem, że zapis nutowy w przypadku *Noesis* jest jedynie szkicem i podczas prób i nagrania niektóre czynniki ulegały zmianie, niekiedy dość radykalnej, jak twierdzi doktorant. Jednak uważam, że po dokonaniu korekt wersja nagraniowo-koncertowa powinna mieć odzwierciedlenie w załączonej partyturze. Nie rozumiem również dlaczego w *Pojednaniu* - ostatnim utworze cyklu altówka zapisana jest w kluczu tenorowym a nie altowym?

Zwrócone tu uwagi w niczym jednak nie umniejszają wartości prezentowanego dzieła artystycznego i jego Opisu.

KONKLUZJA

Po szczegółowym zapoznaniu się z przedstawioną dokumentacją mogę z przekonaniem stwierdzić, że zarówno dorobek artystyczny Pana Witolda Janiaka jak i przedstawiona do oceny praca doktorska pt. *Wzajemne relacje jazzu i muzyki klasycznej w Noesis Witolda Janiaka na improwizujący fortepian i kwartet smyczkowy* spełniają wymogi art. 13 ust.1 z dnia 13 marca 2003 roku.

Kandydat zaprezentował oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego, wykazał ogólną wiedzę, posiadał umiejętności konieczne do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej co uzasadnia mój wniosek o przyjęcie pracy i dopuszczenie jej do publicznej obrony umożliwiającą nadanie Panu mgr. Witoldowi Janiakowi stopnia doktora sztuki muzycznej w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka , co niniejszym postuluję.

Prof. Andrzej Zubek